

Krása střídá nádheru

Božská tragikomedie

Molière, Kebrtová, Lully, Hanzlík, Geisslers

Krása střídá nádheru

Božská tragikomedie

Zrcadlo, zrcadlo, řekni, kdo je v naší zemi nejkrásnější mezi všemi? Krása, která svedla samotného Amora. Krása, která ženy uráží a muže dohání k šílenství. Adaptace nesmrtelného příběhu o Amorovi a Psyché vás zavede do světa bohů a jejich výstředních her. Volně podle tragikomedie-baletu *Psyché* z roku 1671 sepsané pro dvůr Ludvíka XIV. Jedna z posledních Molièrových her, její první překlad do češtiny i první uvedení v ČR.

Inscenační tým

Režie: Petr Hašek

Překlad, přebásnění původního textu, dramaturgie:
Helena Kebrtová

Úprava: Helena Kebrtová, Petr Hašek

Hudební transkripce, hudba, hudební nastudování:
Tomáš Hanzlík podle Jean-Baptisty Lullyho

Scéna a kostýmy: Jitka Nejedlá, Ján Tereba

Choreografie a pohybová spolupráce:
Kamila Mottlová

Autoři původní hry: Molière, P. Corneille, P. Quinault

Světla: Vítězslav Kobliška

Zvuk: Ladislav Štěrba, Matěj Vejdělek

Produkce: Eliška Seveldová

Hrají a zpívají

Venuše: Alena Hladká

Amor: Petr Šmíd

Psyché: Michaela Váňová

Jupiter: Martin Bohadlo

Grácie; Aglóra, sestra Psyché: Tereza Bortlová

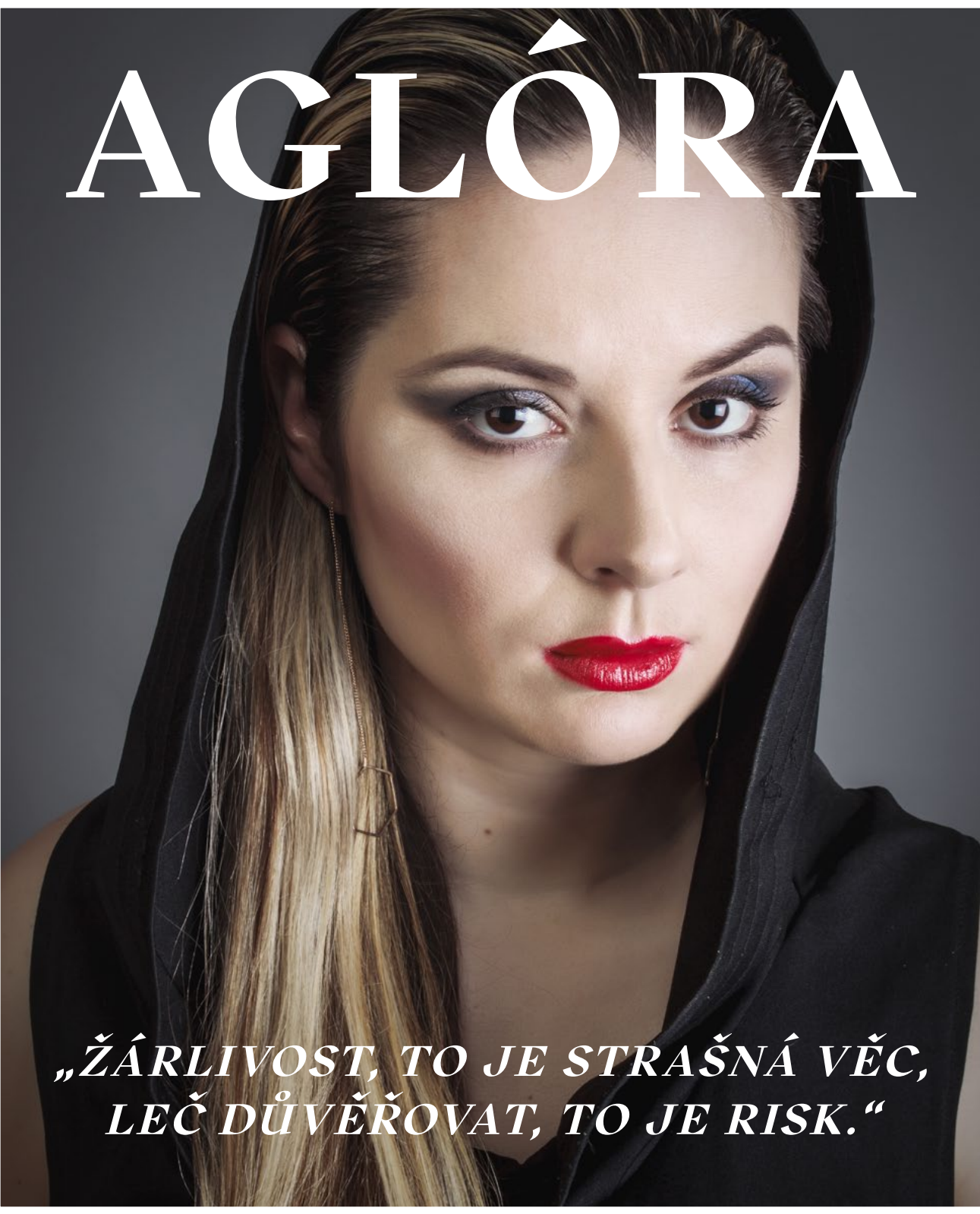
Grácie; Cidippa, sestra Psyché: Simona Jindráková

Premiéra 17. 3. 2018 ve VILE Štvanice v Praze

CIDIPPA

„CO NA NÍ VIDÍ, ŘEKNĚTE,
ŽE VYVOLÁVÁ TOLIK ŽÁRU?“

AGLÓRA

„ŽÁRLIVOST, TO JE STRAŠNÁ VĚC,
LEČ DŮVĚŘOVAT, TO JE RISK.“

Tragikomedie-balet Psyché

Inscenace *Krásy střídá nádheru* vychází z Molièrovy tragikomedie-baletu *Psyché*. Tato pětiaktová hra ve verších s baletními intermédií patří mezi poslední hry velkého francouzského dramatika. Ve skutečnosti ji však Molière nenapsal sám. Zveršoval pouze prolog, první akt a první scény druhého a třetího aktu. Autorem zbývajících mluveného textu je Pierre Corneille, písňové texty napsal Philippe Quinault. Jde o poslední spolupráci Molièra a skladatele Jean-Baptisty Lullyho a je možné, že právě na základě tohoto díla se oba tvůrci později rozešli. Molière totiž dva týdny před premiérou nechal zaregistrovat hru pouze na sebe a později ji také sám nechal tisknout. Tragikomedie-balet *Psyché* byla poprvé uvedena 17. ledna 1671 v sále Tuileries, nazývaném též „La salle des machines“. Šlo o divadlo, které nechal vybudovat Ludvík XIV. podle nápadu kardinála Mazarina, a jak napovídá jeho název, byl to prostor s propracovanou mašinérií, která umožňovala

množství scénických efektů a výměnu kulís během představení. Uvedení *Psyché* v tomto prostoru bylo výjimečným počinem, neboť Ludvík XIV. jej téměř nepoužíval a přesunul prakticky veškeré divadelní dění do Versailles.

Tragikomedie-balet se setkala u publika s velkým úspěchem, částečně také díky tomu, že mýtus o Amorovi a Psyché byl v 17. století ve Francii velmi oblíbený a dočkal se vícero literárních či divadelních zpracování. Také ve výtvarném umění jsou Amor a Psyché častými náměty (např.: Loggia di Psiche ve Villa Farnesina, 1517–18; Amor a Psyché, Peter Paul Rubens, 1636; Lásky Amora a Psyché, Jacob Jordaens, 1644; socha Amora a Psyché, Antonio Canova, 1793). Zajímavostí je, že někdy býval Amor vedle krásky Psyché vyobrazen nikoliv jako dospělý muž, ale jako mladý chlapec, či dokonce jako malý Amorek.

Kdo je kdo?

Amor – „Láska“, syn Venuše, bůh lásky a láska sama, zobrazovaný jako chlapec s lukem a šípy. Koho šípem zraní, ten propadne lásce.

Grácie – Jupiterovy dcery, bohyně půvabu, ženského kouzla a krásy.

Jupiter – nejvyšší bůh, vládne bleskem, ten mu nosí jeho pták, orel. Jupiter jako ochránce hostů dbá na to, aby nebyly porušovány zásady pohostinství.

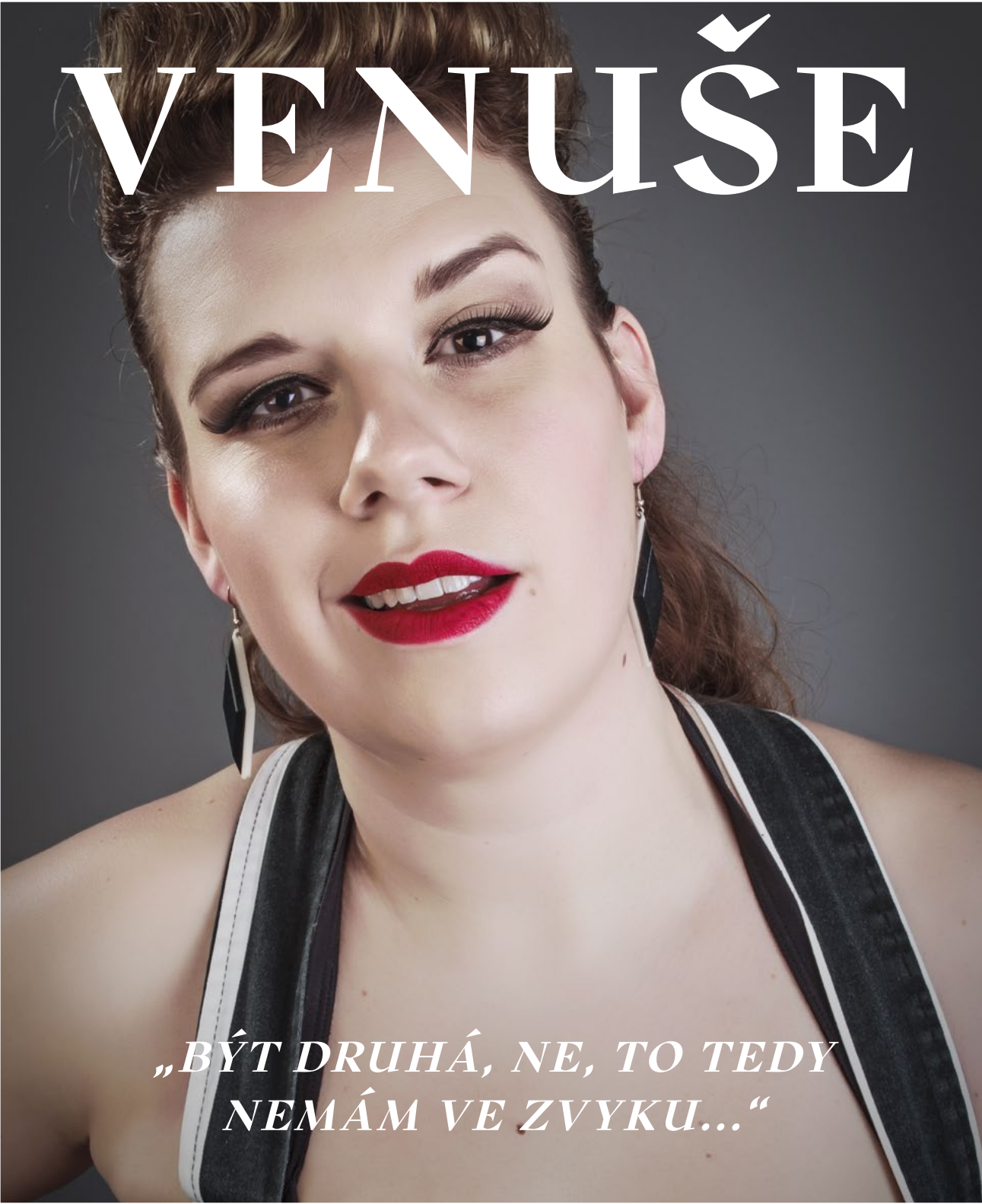
Psyché – „Duše“, manželka Amorova, která projde mnohým utrpením.

Venuše – manželka boha ohně Vulkána, bohyně krásy, lásky a plodnosti. Podle báje se zrodila z moře. Její pás obsahuje kouzlo, kterému žádný muž ani bůh neodolá.

Zefyr – syn Astraia a Jitřenky, bůh mírného západního větru přinášejícího déšť, u Apuleia slouží Amorovi.

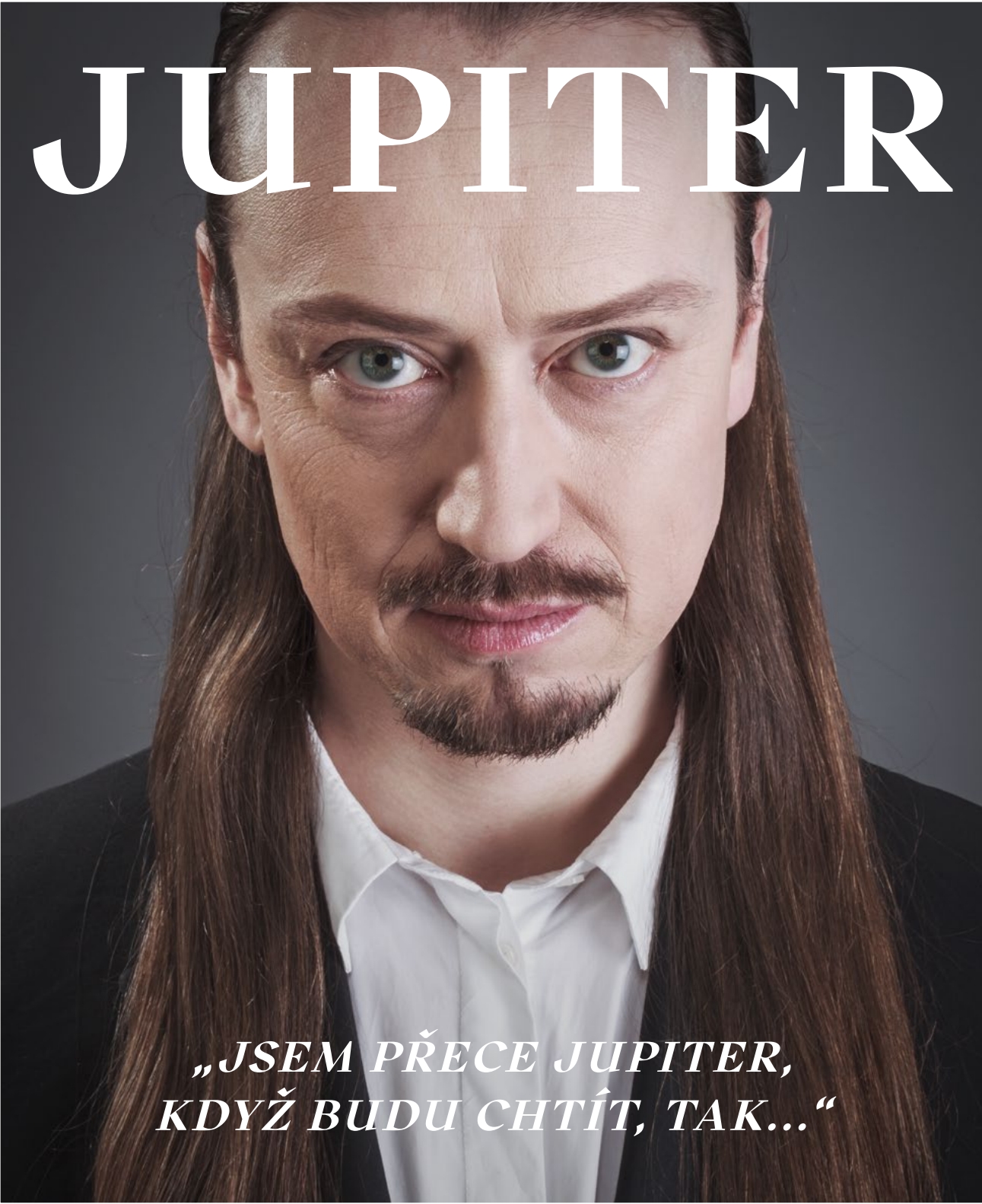
(Poznámky překladatele Václava Bahníka in APULEIUS, Lucius. Zlatý osel. *Antická knihovna*, sv. 22. Praha: Svoboda, 1974.)

VENUŠE

A close-up portrait of a woman with brown hair pulled back, wearing a black and white halter top and large black and white earrings. She has a slight smile and is looking towards the camera.

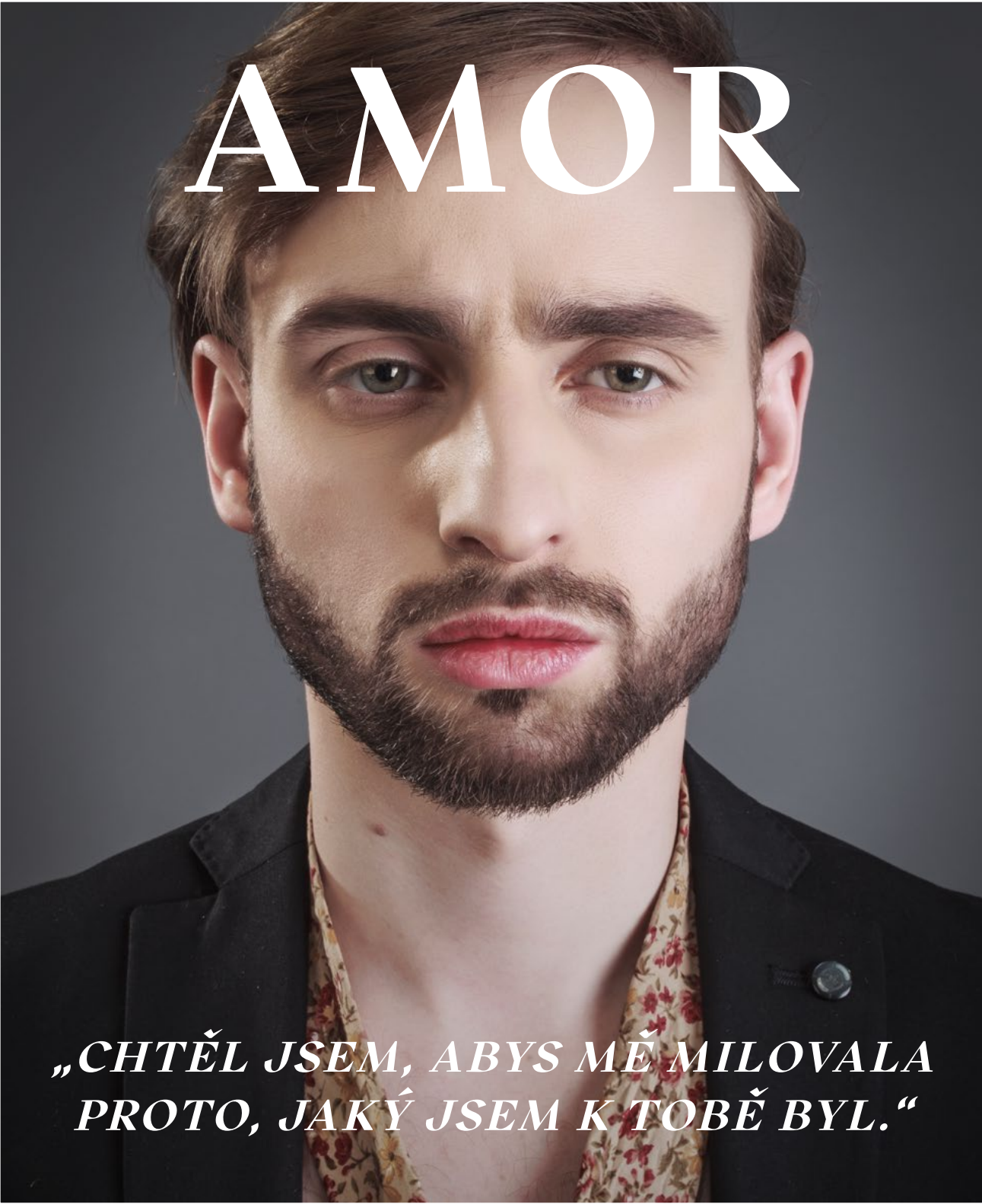
*„BÝT DRUHÁ, NE, TO TEDY
NEMÁM VE ZVYKU...”*

JUPITER

A close-up portrait of a man with long brown hair and a goatee, wearing a white shirt and a dark jacket. He has a serious expression and is looking directly at the camera.

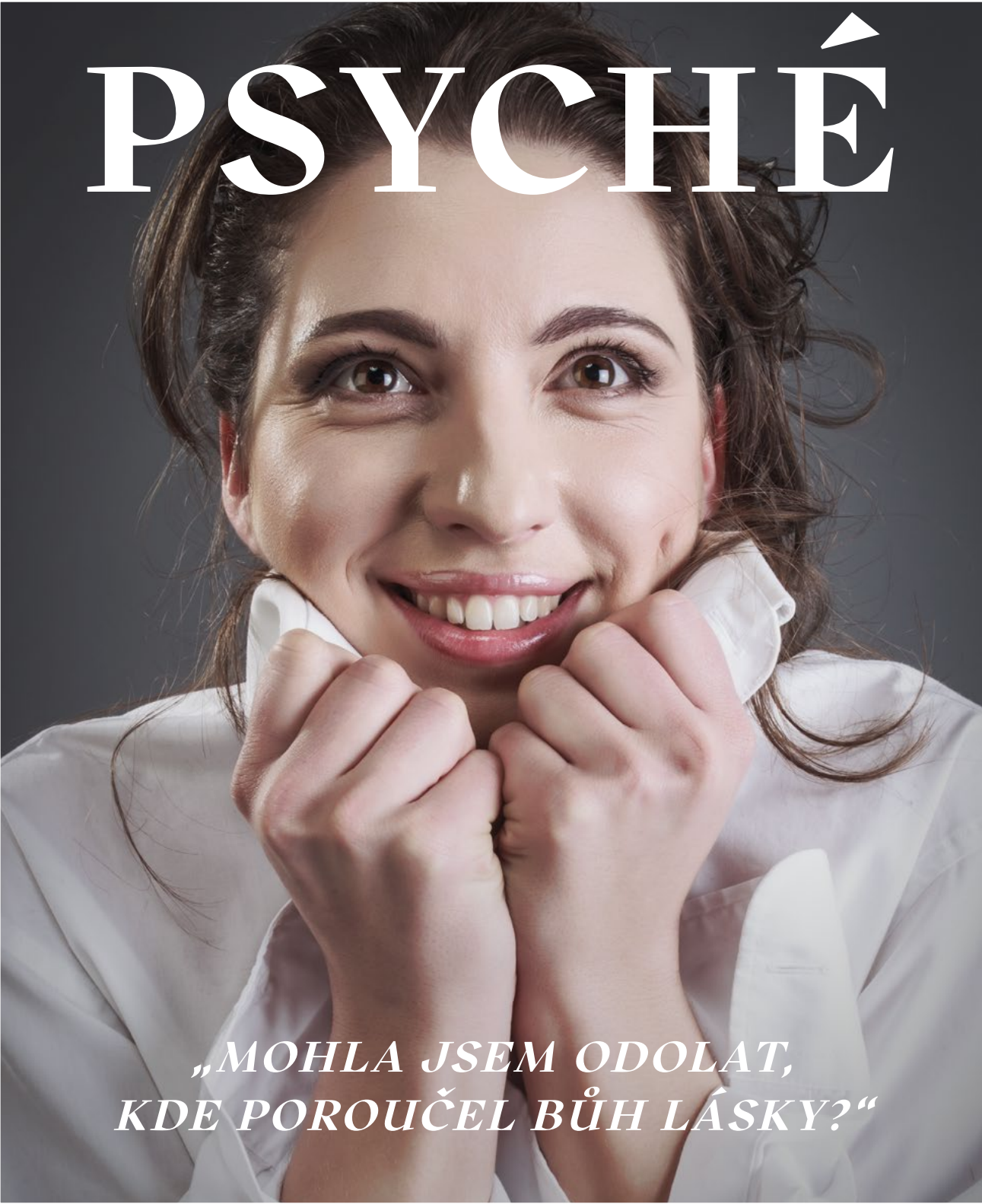
*„JSEM PŘECE JUPITER,
KDYŽ BUDU CHTÍT, TAK...”*

AMOR

*„CHTĚL JSEM, ABYS MĚ MILOVALA
PROTO, JAKÝ JSEM K TOBĚ BYL.“*

PSYCHÉ

*„MOHLA JSEM ODOLAT,
KDE POROUČEL BŮH LÁSKY?“*

Apuleius vs. Molière

Námět tragikomedie-baletu *Psyché* si Molière a spol. vypůjčili z antické mytologie a zřejmě také od římského řečníka a filozofa Lucia Apuleia (125–180), který báji zpracoval v díle *Zlatý osel*, mimochodem v prvním románu v dějinách literatury. Apuleiova a „Molièrova“ *Psyché* se od sebe dost podstatně různí. Vyberme některé zásadní odlišnosti: Apuleiova *Psyché* připomíná pohádku, i postavy jsou černobíle profilované jako dobré a zlé. V tragikomedii-baletu je věnována větší pozornost vztahům mezi postavami, jejichž jednání je ambivalentní a potenciálně velmi dramatické. Apuleiova *Psyché* nesmí svého milence spatřit a její prohrěšek spočívá v tom, že si na Amora posvítí olejovou lampou, ozbrojena dýkou, aby mohla Amora zabít, kdyby zjistila, že je to netvor. V úžasu nad jeho krásou popálí Amora olejem z lampy a způsobí mu vážné poranění. „Molièrova“

Psyché svého milence vidí, ale nesmí vědět, kdo je. Nevyrdrží však tuto nejistotu a Amorovu totožnost na něm vymámí v hádce. Dále u Molièra není *Psyché* těhotná, což alespoň částečně oslabuje Venušinu krutost. Zvláštní je rozložení komplikovaného příběhu do děje tragikomedie-baletu. Molière a spol. věnují velký prostor událostem do chvíle, kdy *Psyché* přichází o Amora, konkrétně celá čtyři dějství. Úplně opomíjejí plnění úkolů, které *Psyché* zadává Venuše. Ve čtvrtém intermédiu nechávají *Psyché* vyplout z podsvětí se skřínkou od Proserpiny, aniž by vůbec vysvětlovali, o co jde (sázeli na všeobecnou znalost mýtu). V pátém dějství už na poměrně malé ploše *Psyché* usne věčným spánkem, proběhne hádka o její oživení a tragédii nakonec obrátí v happy-end deus ex machina – Jupiter.

Překlad a úprava

Přesto, že je Molière autor v Česku velmi známý a oblíbený, jeho tragikomedie-balet *Psyché* doposud nebyla přeložena do češtiny. První překlad tedy vznikl pro potřeby právě této inscenace. Úprava předlohy se v tomto případě výrazně liší od běžných geisslerovských adaptací, ve kterých je původní dílo většinou rozebráno na prvočinitele a následně znovu postaveno, aby vznikl zcela nový tvar, ve kterém se pracuje pouze s fragmenty a který ovšem zachovává ducha původní hry. Na geisslerovské poměry se totiž tato inscenace téměř striktně drží původního textu – pravda – značně proškrtaného. Většina textu, který se tedy v inscenaci objeví, je co nejvěrnější překlad vybraných pasáží původního díla, jen místy jde o volnější přebásnění, výjimečně o nový přidaný text. Mluvené části respektují původní veršovou

formu a písňové texty jsou většinou aplikované na vybrané části upravené původní Lullyho hudby.

Kvůli poněkud disproporční stavbě předlohy se však inscenátoři rozhodli rozbít původní stavbu hry a narušili tak vlastně i formu tragikomedie-baletu. Pohyb a zpěv se staly organickými součástmi inscenace, nikoliv předěly mezi jednotlivými dějstvími. Dále do „Molièrova“ textu vložili pasáže, jejichž děj si vypůjčili od Apuleia, a sice plnění úkolů, které Venuše zadává *Psyché*. Pracují také s motivem toho, že *Psyché* svého milence nevidí.

Geisslers se věnují dílu francouzského dramatika Molièra již podruhé. Poprvé tomu bylo v roce 2010, kdy soubor podrobil své interpretaci jednu z nejznámějších Molièrových her, *Lakomce*.

Grandiózní, Energické, Inteligentní, Smyslně Svůdné, Laskavé, Empatické, Rytmické, Strhující, Hravé, Okázalé, Fantastické – a především komediální. Takové je divadlo, které vám hrajeme už patnáct let! Jsme nezávislý profesionální divadelní soubor, který ve své tvorbě propojuje staré tradice s živým, současným divadlem. K barokní inspiraci přistupujeme s autorskou svobodou, mísíme původní s novým, vzletné s přízemním, činohru, zpěvohru, loutkohru i tanec – tak, aby to nás (a tudíž i vás) bavilo.

Geisslers Hofcomoedianten vznikli v roce 2002 v Kuksu při příležitosti založení festivalu barokního umění THEATRUM KUKS. Od té doby vytvořili třicet menších i celovečerních inscenací, vydobyli si uznání publika i kritiky, navštívili řadu festivalů v ČR i v zahraničí (měsíční turné v USA apod.) a založili putovní Festival zámeckých a klášterních divadel. Jejich pražskou domovskou scénou je od listopadu 2014 ostrovní divadelní scéna VILA Štvanice.

Více na geisslers.cz nebo na vilastvanice.cz.

Poděkování

Členům mecenášského klubu GH, zejména pak společnosti Čalfa, Bartošík a partneři s.r.o., Marcelovi Benešovi za zapůjčení fotoateliéru, Janu Kratochvílovi alias Stacey Lyn Gold za zapůjčení lodíček na promo focení, Francouzskému kulturnímu institutu za propagaci a Café Amandine za vynikající raut.

Program připravila: Helena Kebrtová

Fotografie a grafické zpracování: Tomáš Glasberger

Styling focení: Kamila Zurinkova, Kamila Mottlová

Logomanuál: Barbora Klimszová

Kontakt

geisslers.cz
info@geisslers.cz

Jsme na sítích

